

8. Кустов Ю.А. Место и роль преэминентности в педагогике высшей школы / Ю.А. Кустов // Современная высшая школа. – 1988. – № 1. – С. 63–76.

9. Люблинская А.А. Психологические основы школьной зрелости / А.А. Люблинская // Формирование школьной зрелости ребенка. – Таллин, 1982. – С. 151–155.

10. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку : монографія / Віктор Олек-

сандрович Огнев'юк. – Київ : Знання України, 2003. – 450 с.

11. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов. – Москва : Русский язык, 1986. – 798 с.

12. Философский энциклопедический словарь / гл. ред. Л.Ф. Ильичев. – Москва: Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.

УДК 378.01

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ В НАВЧАННІ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОНОМІКИ НА ШЛЯХУ ЗДОБУТТЯ СТАРШОКЛАСНИКАМИ ПОЛІТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Кондратенко Т.В., головний спеціаліст
Департамент освіти виконавчого комітету
Кременчуцької міської ради Полтавської області

Здобуття якісної політехнічної освіти внаслідок профілізації, як складника отриманої повної загальної середньої освіти є базисом та ключовою ланкою в подальшому виборі професії та самореалізації випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Професійна майстерність учителя технологій, готовність до навчання економіки старшокласників, налагоджений комунікативний зв'язок та ефективна взаємодія учителя технологій й учня в навчально-виховному процесі, діагностування та розвиток природних здібностей молоді людини забезпечать набуття практичного досвіду, здатності до життя, самореалізації. Сформована таким чином життєва компетентність старшокласників є запорукою розвитку профілізації, професійної освіти, зокрема політехнічної освіти, стане першоосновою вибору майбутньої професії випускниками.

Ключові слова: *готовність учителя технологій, навчання економіки старшокласників, взаємодія, проектно-технологічна діяльність, освітня галузь «Технологія», компетентність з технологій та економіки.*

Получение качественного политехнического образования в результате профилизации, как составляющей полученного полного общего среднего образования является базисом и ключевым звеном в дальнейшем выборе профессии и самореализации выпускников общеобразовательных учебных заведений. Профессиональное мастерство учителя технологий, готовность к обучению экономики старшеклассников, налаженная коммуникативная связь и эффективное взаимодействие учителя технологий и ученика в учебно-воспитательном процессе, диагностирование и развитие природных способностей молодого человека обеспечат приобретение практического опыта, способности к жизни, самореализации. Сформированная таким образом жизненная компетентность старшеклассников является залогом развития профилизации, профессионального образования, в том числе политехнического образования, станут первоосновой выбора будущей профессии выпускниками.

Ключевые слова: *готовность учителя технологий, обучение экономике старшеклассников, взаимодействие, проектно-технологическая деятельность, образовательная отрасль «Технология», компетентность по технологиям и экономике.*

Kondratenko T.V. ACTUAL ASPECTS OF THE INTERACTION IN THE STUDY OF THE TECHNOLOGIES AND THE ECONOMY ON THE PATH OF OBTAINING A HIGH SCHOOL STUDENTS OF THE POLYTECHNIC EDUCATION

Obtaining high-quality Polytechnic education in the profiling result as a component and obtained full General secondary education is the basis and key element in career choice and realization of graduates of secondary schools. Professional skill of teachers Technologies readiness for learning Economics high school students, and established a communicative relationship and effective cooperation between teachers Technologies and student in the educational process, diagnostics and the development of natural abilities of the young person ensure the acquisition of practical experience, ability to life fulfillment. Thus formed a vital competence of the students is the key to the development of specialization, professional education including Polytechnic education will become a fundamental principle in the choice of future profession of the graduates.

Key words: *readiness of the technology teacher, teaching economy the high school students, interaction, of design and of technological the activities, educational sector „Technologies”, competencies on the Technologies and the Economics.*

Постановка проблеми. Забезпечення взаємозв'язку навчальних дисциплін «Трудове навчання», «Технології» та економічних навчальних дисциплін із вибірково-обов'язкових предметів варіативної частини під час навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу є підґрунтям педагогічних умов у формуванні готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників. Поглиблення взаємодії спільних аспектів «Трудового навчання», «Технології» та предметів економічного спрямування, навчального матеріалу з цих предметів здатне позитивно впливати на зростання рівня освітніх знань та практичних навичок молодого покоління. Безпосередній внесок в отримання випускниками глибоких знань із цих політехнічних дисциплін робить учитель. Оскільки економічні навчальні дисципліни характеризують сукупність економічних відносин, що виникають між суб'єктами в процесі їх господарювання, та стан розвитку галузей економіки, можна вважати, що ці знання є необхідними для молодого покоління у формуванні його життєвого світогляду та подальшої самореалізації. Сформованість вищим педагогічним навчальним закладом готовності учителя технологій до навчання економічних предметів старшокласників сприяє ефективній взаємодії учителя й учня в процесі навчання, налагодженому процесу комунікацій, націленого на здобуття випускниками якісної політехнічної освіти та подальшого свідомого вибору професії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дав змогу визначити основні здобутки в дослідженнях щодо проблем підготовки майбутніх учителів трудового навчання до економічного виховання учнів загальноосвітніх шкіл (Т. Левченко, М. Свіржевський), щодо економічної підготовки та компетентності учнів (В. Городній, В. Кулішов, Л. Новікова, Н. Примаченко, В. Терес, С. Цибін, Л. Чеботарьова, О. Шпак). Досліджуються вченими проблеми якості економічної освіти студентів, протиріччя між навчанням у вищій школі та реаліями сьогодення (Н. Дзеньдзюра, Н. Кузнецова, Ю. Лернер, Т. Шестакова), наступності в економічній освіті учнів загальноосвітньої школи, студентів вищого педагогічного навчального закладу (В. Терес) і студентів вищих навчальних закладів (С. Вітер). З огляду на напрацювання учених, необхідність суспільства в економічній підготовці та компетентності учнів, забезпечення наступності економічної освіти на освітніх рівнях системи освіти, потреба роботодавців у професіоналах, здатних приймати правильні рішення, потребує дослідження питання підготовки майбутніх учителів технологій до навчання

економіки старшокласників в аспекті взаємодії всіх учасників цього процесу, яке не є вичерпно розробленим та удосконаленим на практиці. Необхідність наукового дослідження та практичної реалізації зумовлена вимогою сьогодення щодо оновлення змісту освіти, запитом батьків та учнів загальноосвітніх навчальних закладів на ґрунтовні знання з економіки, набуття практичних навичок та власного життєвого досвіду. Ефективність здійснюваного процесу може бути забезпечена шляхом розуміння випускниками загальноосвітніх навчальних закладів (майбутніх студентів) та випускниками вищих педагогічних навчальних закладів (майбутніх учителів) інтегрованих взаємозв'язків предметів «Трудове навчання», «Технології» та економічних навчальних дисциплін, їх прикладне застосування.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у висвітленні аспектів взаємодії, що виникають у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу та освітньому процесі вищого педагогічного навчального закладу, націленої на здобуття старшокласниками знань з економіки на шляху отримання якісної політехнічної освіти. Процес взаємодії розглядається з урахуванням задоволення потреб усіх споживачів освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальновідомо, що проектно-технологічна діяльність освітньої галузі «Технологія» включає етапи та технології (процес), що виступають як інструктивний алгоритм взаємодії на шляху провадження та отримання кінцевого результату – готового виробу. Зокрема, виокремлюють розробку конструкції, виготовлення (з дотриманням технології) й практичне застосування об'єкта проектування (виробу). Практичне виконання інструктивного алгоритму в ході проектно-технологічної діяльності забезпечує системність у формуванні в учнів творчо-інтелектуальних і предметно-перетворюючих знань і вмій [2, с. 12]. Отже, проектно-технологічна діяльність виконує комплекс функцій у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу, серед яких, крім технологічної, є й економічна.

Аналізуючи вимоги навчальних програм до набуття учнями практичних знань під час викладання дисциплін та розкриття змістовних ліній освітньої галузі «Технологія» на етапах проектно-технологічної діяльності та в процесі взаємодії «учитель–учень», робимо висновок, що кожен етап (організаційно-підготовчий, конструкторський, технологічний, заключний) пов'язаний з економічним аспектом, а тому вимагає від учителя технологій

економічних знань. Ефективність педагогічної комунікативної взаємодії «учитель–учень» у проектно-технологічній діяльності оцінюється якістю набутих знань старшокласниками, розумінням практичного взаємозв'язку технології та економіки. Запорукою такої ефективної взаємодії є готовність учителя технологій до навчання економіки старшокласників, його професійна майстерність.

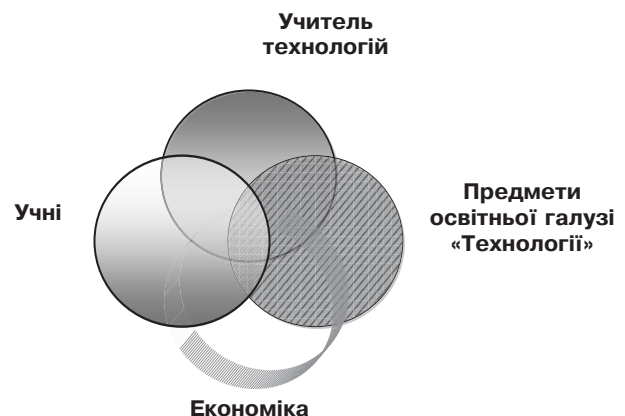
Розглянемо взаємозв'язок технології та економіки в проектно-технологічній діяльності освітньої галузі «Технологія». Конструкторський етап проектно-технологічної діяльності передбачає економічне обґрунтування проекту, у процесі якого учні розраховують собівартість виробу, а вчитель надає безпосередню допомогу та здійснює контроль за роботою учнів. На цьому етапі економічний аспект має також раціональний вибір матеріалу, бо необхідно врахувати ефективне співвідношення ціни матеріалу та її подальший вплив на якісні характеристики виробу. Вибір технології обробки деталей (з'єднання, оздоблення), інструментів й обладнання опосередковано впливає на вартість готового виробу. Цей вплив має довести учням учитель технологій на прикладі проведених розрахунків та обчислення сум амортизації, що впливають на собівартість готового виробу. Під час здійснення проектно-технологічної діяльності учитель має довести учням на практиці зв'язок виробництва та реалізації продукції, продемонструвавши алгоритм застосування мінімаркетингових досліджень під реалізації готового виробу. З цією метою можуть бути застосовані форми інтерактивного уроку. На цьому заключному етапі проектно-технологічної діяльності учні повинні дослідити попит та пропозицію на виріб, визначити можливість його реалізації на ринку, з урахуванням порад та консультацій учителя, провести самоаналіз вартості та досягнутих результатів, зокрема економічних.

Визначено, що критеріями оцінки проекту є: технологічні, екологічні, конструктивні, економічні й маркетингові, естетичні. Зрозуміло, що економічний й маркетинговий критерії містять економічні характеристики та обґрунтування: необхідності виробу на ринку; можливість масового виробництва; собівартість проекту; рівень продажної ціни; доцільний вид реклами [1, с. 55]. Крім того, слід зазначити, що кожен із вищезазначених критеріїв має також економічне обґрунтування: технологічний – у визначенні довговічності й витрат матеріалів; екологічний – у можливості використання відходів виробництва; конструктивний – у відповідності конструкції призначенню виробу. Навіть естетичний критерій оцінки проекту має економічне обґрунтування, бо оригінальність форми, ком-

позиційна завершеність, кольорове рішення також залежать від розміру витрат виробника на дизайн, естетичний вигляд виробу.

Отже, невід'ємною частиною проектно-технологічної діяльності та витрат під час її проведення є економічний складник, розуміння змісту якого забезпечить учням правильне прийняття рішення на практиці, ефективну реалізацію виконуваного проекту. У результаті ефективної комунікативної взаємодії «учитель–учень» із застосуванням міжпредметних зв'язків проектно-технологічна діяльність забезпечить формування в учнів технологічної грамотності й освіченості [3, с. 33–34]. Комплексне поєднання знань технології та економіки під час проектно-технологічної діяльності на уроках «Трудового навчання», «Технології» забезпечує якісне набуття старшокласниками політехнічної освіти, формування загальної особистісної культури. Отже, аспекти вищевказаної взаємодії на кожному етапі проектно-технологічної діяльності сприяють формуванню професійної компетентності загалом, тобто формування власного професійного рівня учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

З урахуванням теоретичних засад дослідження розробимо модель, що відображає комунікативну педагогічну взаємодію «учитель технологій – учень» у процесі провадження проектно-технологічної діяльності освітньої галузі «Технології» у загальноосвітньому навчальному закладі. Запропонована модель має прогностичний характер та є схематичним відображенням набуття старшокласниками компетентності з технологій та економіки (мал. 1).

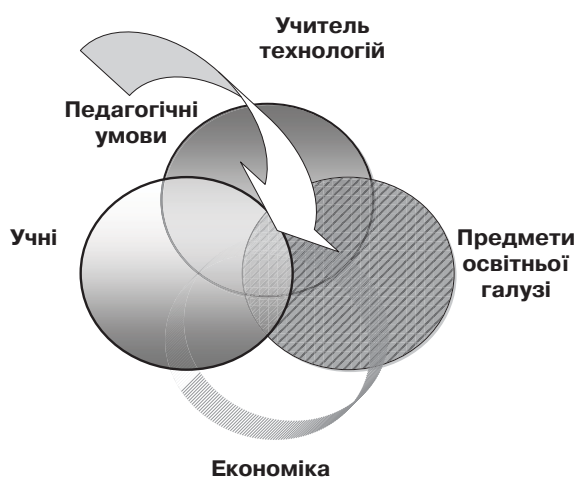
Мал. 1 Модель комунікативної педагогічної взаємодії «учитель технологій – учень» у навчанні економіки

Запропонована модель комунікативної педагогічної взаємодії «учитель технологій – учень», згідно з мал. 1, відображає перетин сфер взаємодії учителя техноло-

гій та учнів у процесі вивчення предметів освітньої галузі «Технології» та набуття учнями компетентностей із технології та економіки. Ділянка перетину чотирьох сфер характеризує рівень сформованості учителем технологій компетентностей учнів із технології та економіки. З огляду на те, що політехнічна освіта є сукупністю знань процесу виробництва та отриманих практичних навичок продуктивної праці, саме комунікативна педагогічна взаємодія «учитель технологій – учень» у загальноосвітньому навчальному закладі є основою профільної освіти, підґрунтям формування мережі закладів III рівня (профільної школи) згідно з перспективним розвитком середньої школи, визначеним концептуальними засадами «Нової української школи», розвитку професійної освіти.

Вважаємо, що доведений спільний аспект технологій та економіки, їх взаємовплив на формування компетентності учнів із технології, економіки та політехнічної освіти загалом є підґрунтям у розробці педагогічних умов на шляху формування готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників, що супроводжується розробкою нових педагогічних умов (мал. 2).

Мал. 2 Причинний зв'язок комунікативної педагогічної взаємодії «учитель технологій – учень»

Згідно з мал. 2, причинний зв'язок під час комунікативної педагогічної взаємодії «учитель технологій – учень» знаходить своє відображення в набутті учнями знань та практичних навичок з економіки під час вивчення навчальних дисциплін освітньої галузі «Технології», що забезпечується учителем технологій. Здатність учителя технологій до надання учням якісних знань із технології та економіки реалізується завдяки

формуванню вищим педагогічним навчальним закладом готовності учителя технологій до навчання економіки старшокласників. У свою чергу, формування готовності учителя технологій до навчання економіки старшокласників забезпечується розробленими, обґрунтованими та впровадженими педагогічними умовами, що утворюють організаційно-змістовну частину оновленого змісту освіти вищого педагогічного навчального закладу. Отже, практична реалізація педагогічних умов та їх безпосередній вплив на ділянку перетину чотирьох сфер взаємодії (учитель технологій, учні, предмети освітньої галузі «Технології» та навчальний предмет «Економіка») супроводжується рівнем набуття компетентностей учнів із технології та економіки. Ефективне впровадження в освітній процес вищого педагогічного навчального закладу оновлених педагогічних умов здатне забезпечити якість здобутої випускниками загальноосвітніх навчальних закладів політехнічної освіти в інтегруванні з економікою.

Висновки з проведеного дослідження. У статті висвітлені аспекти взаємодії, що виникають у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу та освітньому процесі вищого педагогічного навчального закладу, націленого на здобуття старшокласниками знань з економіки на шляху отримання якісної політехнічної освіти та здатності до життя. Доведено, що оновлені педагогічні умови вищого педагогічного навчального закладу, націлені на формування готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників, здатні забезпечити якість політехнічної освіти та задоволення потреб споживачів освітніх послуг, роботодавців. Таким чином, актуалізується питання розробки педагогічних умов, які забезпечили б суттєве оновлення змісту вищої педагогічної освіти та якість набутих знань старшокласниками з економічних предметів та технологій як складника політехнічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Левченко Т. Особливості підготовки вчителів трудового навчання до економічного виховання учнів в сучасних умовах / Т. Левченко // Молодь і ринок. – 2010. – № 12. – С. 72–76.
2. Линенко А. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 1. – С. 125–132.
3. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці / [В. Бербец, Н. Дубова, О. Коберник та ін.]. – Київ: Науковий світ, 2003. – 92 с.